

GORAN MATIJEVIĆ*, VELIBOR PEULIĆ**

Postupanje policije kod prekršaja iz Zakona o šumama te prekršaja i kaznenih djela povezanih s time

Sažetak

Članak sadrži prijedloge uputa za postupanje policije, ali može koristiti i drugim tijelima i inspekcijama kako bi prepoznali nezakonitosti tijekom nadzora sječe, prijevoza i prometa drvnom masom, odnosno kada osobe zateknu u kršenju zakonskih propisa iz tog područja te ostalih kaznenih djela i prekršaja koji se pojavljuju u tim slučajevima. Nadalje, daje se uputa kako kriminalističkim istraživanjem pravilno utvrditi činjenično stanje te provesti postupak podnošenja odgovarajućih pismena s priložima – dokazima nadležnoj inspekciji, odnosno prekršajnim sudovima ili državnom odvjetništvu. Istovremeno, nedopuštene radnje opisane u članku u nekolicini slučajeva mogu imati obilježja kaznenih djela krađe i krivotvorenja isprava te rad obuhvaća i postupak kriminalističkog istraživanja, izvida i podnošenja odgovarajućeg izvješća ili kaznene prijave nadležnomu državnom odvjetništvu, koje je odgovorno za progon počinitelja kaznenih djela.

Ključne riječi: pravni propisi, šuma, prekršaj, kazneno djelo, policijsko postupanje.

UVOD

U članku se razmatraju zakonske i podzakonske odredbe te nekoliko situacija koje su u policijskoj praksi izazivale nedoumice u primjeni Prekršajnog zakona (Narodne novine broj

* Goran Matijević, mag. iur., univ. bacc. ing. traff, policijski službenik za odnose s javnošću PU požeško-slavonske.

** Velibor Peulić, prof. dr., Panevropski univerzitet Apeiron.

U članku autori osim zakonskih odrednica iznose i svoje stajalište.

¹ Prekršajni zakon, NN 107/07., 39/13., 157/13., 110/15., 70/17.

107/07, 39/13, 157/13, 110/15, 70/17; u nastavku PZ/07¹), Zakona o šumama (Narodne novine 140/05, 82/06, 129/08, 80/10, 124/10, 25/12, 68/12, 148/13, 94/14; u nastavku ZŠ/05²) i Kaznenog zakona (Narodne novine 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17; u nastavku KZ/11⁴), odnosno različitih pristupa i u policijskoj službi i kod šumarskih inspektora. Stoga se postavlja pitanje načina pravilna postupanja policijskih službenika u tim situacijama, odnosno pravilne uporabe zakonskih i podzakonskih rješenja koja propisuju ta postupanja. Nakon nekolicine postupanja koja su potvrđena kod nadležnih sudova i inspekcije predložimo njihovu primjenu radi učinkovitijeg i unificiranog postupanja policije. Situacije će se razmotriti tako da se prvo iznese zakonska regulativa, a zatim ponudi prijedlog upute za postupanje.

1. ZAKONSKI TEMELJI ZA POSTUPANJE

Člankom 31. ZŠ/05. propisano je da se drvo posječeno u šumi i izvan šume te ostali šumski proizvodi mogu transportirati izvan šume samo ako su propisano obilježeni i ako je za njih izdana odgovarajuća popratnica. Člankom 30. ZŠ/05. propisano je da se u šumi mogu sjeći samo doznačena stabla te da doznaku obavljaju osobe koje imaju odgovarajuću licenciju šumarske komore, odnosno osobe sa završenim Šumarskim fakultetom.

U skladu s potrebom stupnjevanja pojedine odgovornosti zakonodavac je u ZŠ/05. propisao kaznene odredbe u glavi XV. (novčane kazne), i to za trgovačka društva ili druge pravne osobe, šumoposjednike te fizičke osobe. Tako je u vezi s kršenjem odredbi članka 30. ZŠ/05. (u šumi se mogu sjeći samo doznačena stabla), člankom 82. ZŠ/05. propisano da će trgovačko društvo ili druga pravna osoba biti kažnjeni novčanom kaznom od 10.000,00 do 30.000,00 kuna. Isto tako, navedenim člankom 82. ZŠ/05. propisano je da će trgovačko društvo ili druga pravna osoba biti kažnjeni novčanom kaznom od 10.000,00 do 30.000,00 kuna ako drvo ili grane posječene u šumi ili izvan šume prevoze, otpremaju ili pohrane te prodaju, odnosno kupuju neobilježeno ili bez popratnice. Člankom 84. ZŠ/05. propisano je da će šumoposjednik biti kažnjen novčanim kaznama u iznosu od 2000,00 do 10.000,00 kuna za počinjeni prekršaj iz članaka 30. i 31. ZŠ/05., ako siječe ili dopusti sječu stabala u šumi prije njihove doznake, odnosno drvo ili grane posječene u šumi ili izvan šume prevozi, otprema ili pohrani te prodaje, odnosno kupuje neobilježeno ili bez popratnice. Odgovornost fizičke osobe za počinjenje prekršaja iz članaka 30. i 31. ZŠ/05. propisana je i kažnjiva člankom 85. ZŠ/05., koji propisuje da su sječa bez doznake i prijevoz, pohrana ili kupnja (što građani pri kupnji često ne provjeravaju i time sebe izlažu eventualnoj odgovornosti) kažnjivi sa 3000,00 do 30.000,00 kuna.

Člankom 70. u glavi XIV. ZŠ/05. propisano je da inspekcijski nadzor nad provođenjem Zakona o šumama provodi šumarska inspekcija Ministarstva poljoprivrede, no policija, koja je državno tijelo koje je 24 sata prisutno na terenu, ima obvezu suradnje kao i kod drugih zakona u kojima nije direktni ovlaštenik za nadzor, i to temeljem Zakona o policiji⁵ i Zakona o sustavu državne uprave – jer iz tih zakona proizlazi obveza policije da tim tijelima pruži pomoć i dostavi obavijesti o kojima vodi službene očevidnike.⁶

² Zakon o šumama, NN 140/05., 82/06., 129/08., 80/10., 124/10., 25/12., 68/12., 148/13., 94/14.

⁴ Kazneni zakon, NN 125/11., 144/12., 56/15., 61/15., 101/17.

⁵ Zakon o policiji, NN 34/11., 130/12., 89/14., 151/14., 33/15., 121/16.

⁶ Podhraški, Tršinski: *Postupanje policije po odredbama Prekršajnog zakona*. Policija i sigurnost, Zagreb,

Obavijest koju policija dostavlja nadležnoj šumarskoj inspekciji načinjena je i za slučaj podnošenja obavijesti protiv fizičke osobe i za slučaj podnošenja obavijesti protiv pravne i odgovorne osobe. Izradilo ju je Ravnateljstvo policije i dostupna je u svim policijskim postajama i u tiskanom i u elektroničkom obliku.

Policija pritom, kao i kod svih ostalih prekršaja kada postupa u okviru svoje nadležnosti, postupa sukladno s odredbama članka 158. PZ/07. Republike Hrvatske. Drugim riječima, ako postoje osnove sumnje da je počinjen prekršaj, dužna je poduzeti potrebne mjere da se:

1. utvrdi je li počinjen prekršaj i tko je počinitelj
2. počinitelj ili sudionik ne sakrije ili pobjegne
3. otkriju i osiguraju tragovi prekršaja i predmeti koji mogu poslužiti pri utvrđivanju činjenica
4. prikupe sve obavijesti koje bi mogle biti od koristi za uspješno vođenje prekršajnog postupka.

Policija radi ispunjenja tih zadaća može:

1. tražiti potrebne obavijesti od građana
2. obaviti potreban pregled prijevoznih sredstava, osoba i prtljage
3. u najkraćem potrebnom vremenu, a najdulje šest sati, nadzirati i ograničiti kretanje određenih osoba na određenom prostoru
4. poduzeti druge mjere za otkrivanje osoba i stvari (promatranje, pratnja, blokada, racija, zasjeda, klopka i dr.)
5. poduzeti potrebne mjere u vezi s utvrđivanjem istovjetnosti osoba i predmeta
6. u nazočnosti odgovorne osobe obaviti pregled određenih objekata i prostorija državnih tijela, pravnih osoba te drugih poslovnih prostora i ostvariti uvid u određenu njihovu dokumentaciju i podatke
7. poduzeti i druge potrebne mjere i radnje.

O činjenicama i okolnostima koje su utvrđene prilikom poduzimanja opisanih mjera, a bitne su za prekršajni postupak, sastavit će se službena bilješka, odnosno zapisnik o ispitivanju svjedoka ili osumnjičenika, a temeljem toga obavijest o počinjenom prekršaju protiv počinitelja koja će biti dostavljena nadležnoj šumarskoj inspekciji. Ta obavijest mora sadržavati podatke za uspješno vođenje postupka, odnosno podnošenje optužnog prijedloga, što će učiniti šumarska inspekcija na nadležnome prekršajnom sudu. Uz propisane podatke u obavijesti vrlo je važno priložiti priloge i dokaze kako bi se postupak uspješno priveo kraju osuđujućom presudom, odnosno vodio bez nedoumica. Tako se kao dokazi mogu i trebaju koristiti fotografije, mjerenje uz fiksiranje te dosljedno i točno opisivanje oduzetih predmeta.

Iz zakonskih rješenja Zakona o šumama razvidna je široka lepeza aktivnosti kojima zakonodavac usmjerava građane na propisano ponašanje te propisuje nedopuštena i nepropisana ponašanja (sječa, prijevoz, otprema, pohrana, prodaja, kupnja), a sve kako bi osigurao gospodarenje šumama na načelima gospodarske održivosti. No pri postupanju policije svakako valja voditi računa i o tome da počinitelji često mogu pri manipulaciji drvnom masom činiti i čine i ostala kaznena djela i prekršaje, ponajprije kazneno djelo iz članka 228. KZ/11.

(krađa) te prekršaj iz članka 4. Zakona o trgovini Republike Hrvatske (neregistrirana djelatnost u trgovini). O tome će biti riječi u daljnjem tekstu.

1.1. Pravilnik o doznaci stabala, obilježavanju drvnih sortimenata, popratnici i šumskom redu

Pravilnik o doznaci stabala, obilježavanju drvnih sortimenata, popratnici i šumskom redu⁷ donio je ministar poljoprivrede Republike Hrvatske i trenutno je na snazi onaj iz 2015. godine, dok su njegove izmjene nastupile 2017. godine. Pravilnikom se propisuje postupak i način doznake stabala za sječū, obilježavanje drvnih sortimenata, izdavanje popratnica za šumske proizvode te uspostavljanje šumskog reda.

Pod doznakom se podrazumijeva odabiranje, obilježavanje i mjerenje stabala za sječū te obračun drvnoga sječivog obujma. Doznakom se obuhvaćaju sva stabla predviđena za sječū prsnog promjera većeg od 10 cm.⁸

Stabla se doznaju prema smjernicama i načinu gospodarenja pojedinom šumom propisanim šumskogospodarskim planovima, odnosno odobrenim opsegom nužne doznake stabala u šumama za koje nisu izrađeni programi gospodarenja. Doznačena stabla mjere se i obilježavaju u prsnoj visini (približno 1,3 m od tla), na nagnutim terenima s gornje strane, na mrtvoj kori oznakama vidljivim sa svih strana stabla (boja, zates i dr.) te otiskom žiga doznačnog čekića na zatesu žilišta. Stabla doznaju osoba sa završenim Šumarskim fakultetom šumarskog smjera (prvostupnik šumarstva, diplomirani inženjer šumarstva, magistar inženjer šumarstva).

Obilježavanje drvnih sortimenata obavlja se obavezno prije njihova stavljanja u transport, režijskim čekićem propisanim Pravilnikom tako da se na čelima drvnih sortimenata utisne žig. Na utisku mora biti čitljiv sadržaj žiga.

Drvni sortimenti čiji je srednji promjer manji od 25 cm obilježavaju se na jednom čelu, a oni sa srednjim promjerom većim od 25 cm na oba čela. Prostorno drvo obilježava se u složaju na 50 % cjepanica, odnosno oblica s jedne strane složaja ili 30 % sa svake strane složaja. Prostorno drvo dimenzija kraćih od 1 metar koje zbog dimenzije nije moguće složiti u složajeve obilježava se na jednom čelu, i to na 20 % cjepanica, odnosno oblica. Grane i dijelovi grana te ostali šumski proizvodi koji se ne mogu obilježiti režijskim čekićem ne moraju biti obilježeni ako se stave u transport.⁹

Popratnica za drvo i popratnica za ostale šumske proizvode pisana je, strogo numerirana isprava koja se izdaje prije transporta drva i ostalih šumskih proizvoda te koju vozač pri nadzoru mora imati kod sebe. Za posječene, izrađene i propisno obilježene drvne sortimente izdaje se ispis iz baze podataka računala, s tim da mora sadržavati sve podatke koje sadrže i obrasci P-1 ili P-2. Ako nije moguće izdati popratnicu ispisom iz baze podataka računala,

⁷ Pravilnik o doznaci stabala, obilježavanju drvnih sortimenata, popratnici i šumskom redu, NN 17/2015. i 57/2017.

⁸ Čl. 2. Pravilnika o doznaci stabala, obilježavanju drvnih sortimenata, popratnici i šumskom redu, NN 17/2015. i 57/2017.

⁹ Čl. 14. – 19. Pravilnika o doznaci stabala, obilježavanju drvnih sortimenata, popratnici i šumskom redu, NN 17/2015. i 57/2017.

izdaje se popratnica na obrascu P-1 ili P-2, koji su tiskani u bloku. Obrasci popratnica za drvo P-1 i P-2 te popratnice za ostale šumske proizvode P-O tiskani su u prilogu pravilnika i njegov su sastavni dio. Popratnica obvezatno sadrži faksimil žiga režijskog čekića. Radi utvrđivanja sljedivosti sukladno s Uredbom Europske unije o drvu (EUTR)¹⁰ za izrađene i propisno obilježene drvene sortimente (tehničko drvo i prostorno drvo) za koje je već izdana popratnica mora se izdati nova popratnica prilikom svakoga daljnjeg stavljanja u promet i transport, od mjesta prve pohrane do krajnjeg mjesta prerade. Prilikom ponovnog stavljanja u promet i transport vlasnik drvnih sortimenata dužan je posjedovati preslike svih popratnica i druge relevantne dokumentacije (račun i sl.) kojima se dokazuje podrijetlo kupljene robe. Novu popratnicu izdaje licencirani izvođač na zahtjev vlasnika drvnih sortimenata.

Prilikom izdavanja nove popratnice vlasnik drvnih sortimenata dužan je licenciranom izvođaču predočiti sve popratnice koje su pratile drvene sortimente od prvog stavljanja u promet do mjesta izdavanja nove popratnice, kao i svaku drugu relevantnu dokumentaciju (račun i sl.) kojom dokazuje podrijetlo drvnih sortimenata za koje traži izdavanje nove popratnice. Licencirani izvođač svojim potpisom na popratnici potvrđuje da je osobnim uvidom u dokumentaciju i drvene sortimente te njihovim ponovnim premjeravanjem i obilježavanjem utvrdio sukladnost u odnosu na vrstu drveća, dužinu i srednji promjer sortimenta te drvni obujam, čime jamči njihovu daljnju sljedivost. Licencirani izvođač obvezuje se uz presliku popratnice koju je izdao posjedovati preslike cjelokupne dokumentacije temeljem koje jamči sljedivost prometovanja drvnim sortimentima. Vlasnik drvnih sortimenata snosi troškove ponovnog premjeravanja i obilježavanja te izdavanja nove popratnice. Popratnica za drvene sortimente i ostale šumske proizvode vrijedi 24 sata.

Iz prenesenih zakonskih i podzakonskih akata te uredbi koje propisuju ovu tematiku ili je dotiču razvidno je da inspekcijskim tijelima, odnosno u ovom slučaju policiji, zakonski i podzakonski akti jasno i decidirano propisuju što sve šumoposjednik, izvoditelj radova, prijevoznik, kupac itd. moraju poduzeti prije sječe i puštanja u promet drvene mase.

2. POSTUPANJE POLICIJE U POJEDINIM SLUČAJEVIMA

2.1. Vozila za prijevoz drvene mase i uvjeti za sudjelovanje u prometu

Najčešća vozila na našim prometnicama kojima se prevoze šumski proizvodi jesu za to prilagođena teretna i pridodana im priključna vozila s prilagođenim prostorom za smještaj trupaca ili cjepanica te ugrađenom hidrauličnom dizalicom sa zglobnom strijelom, koja se ovisno o namjeni vozila postavlja ispred ili iza tovarnog prostora i rabi za manipulaciju drvnim proizvodima.¹¹ Uz to, manipulacija drvnom masom, posebice cjepanicama, obavlja se i ostalim teretnim automobilima s automatskim istovarivačem široke namjene i bez njege. Kao i kod svih drugih vozila, osnovni uvjet za sudjelovanje u prometu jest da je vozilo tehnički ispravno¹², a nakon redovite i periodične provjere tehničke ispravnosti i registrira-

¹⁰ Uredba Europske unije o drvu (EUTR) – Uredba (EU) br. 995/2010.

¹¹ Šupuković, V., Jakupović, S., Peulić, V. (2016). *Menadžment cestovnog prijevoza*, str. 278.

¹² Čl. 236. Zakona o sigurnosti prometa na cestama, NN 67/08., 48/10., 74/11., 80/13., 158/13., 92/14., 64/15.

no¹³. Navedeno policijski službenici provjeravaju uvidom u prometnu dozvolu i vizualnim pregledom vozila, a prema potrebi i upućivanjem vozila na izvanredni tehnički pregled.¹⁴ O pregledu teretnog vozila na mjestu nadzora policijski službenik sastavlja zapisnik, a u slučaju upućivanja vozila na tehnički pregled sastavlja ga stanica za tehnički pregled, odnosno ovlaštenu ispitivač. Ovisno o utvrđenom statusu poduzeća/obrtnika/vozača, u slučaju nedostataka podnose se odgovarajući optužni prijedlozi, odnosno izdaju prekršajni nalozi ili na mjestu prekršaja naplaćuju novčane kazne, za što su policijski službenici direktni ovlaštenici jer je riječ o Zakonu o sigurnosti prometa na cestama. Uz navedene uvjete, tehničku ispravnost i registraciju, kod ove vrste prijevoza i vozila policijski službenici trebaju obratiti posebnu pozornost i načinu smještaja tereta i njegova obilježavanja na vozilima, što je uvjetovano člancima 154. – 156. Zakona o sigurnosti prometa na cestama.

Pritom treba istaknuti kako je praksa prekršajnih sudova da kod nadzora dopuštenih masa isključivo prihvaćaju zapisnike ovlaštenih ispitivača¹⁵, za razliku od prijašnjeg perioda kada su se vaganja ili mjerenja obavljala uvidom u otpremnicu ili vaganjem na vagama raznih fizičkih i pravnih osoba široke namjene.

Vozač teretnog vozila čija je najveća dopuštena masa veća od 3,5 tona, domaćeg prijevoznika i prijevoznika Europske unije sukladno sa Zakonom o prijevozu u cestovnom prometu¹⁶, tijekom vožnje u vozilu mora imati:

- izvod iz licencije, odnosno kopiju licencije (izdaje ured državne uprave u županiji, odnosno upravno tijelo Grada Zagreba nadležno za poslove prometa)
- kvalifikacijsku karticu vozača
- teretni list za prijevoz tereta (u slučaju prijevoza drvene mase – popratnicu)
- ugovor o podvozarstvu (ako pruža tu vrstu usluge)
- odgovarajuće dozvole koje se odnose na određenu vrstu prijevoza
- potvrdu o prijavi prijevoza za vlastite potrebe iz članka 91. stavka 1. ovog Zakona (ako obavlja tu vrstu prijevoza).

Prilikom prijevoza u cestovnom prometu, pa tako i prijevoza drvene mase, vozač stranog prijevoznika u vozilu čija je najveća dopuštena masa veća od 3,5 tona mora imati:

- potrebne dozvole koje se odnose na određenu vrstu prijevoza
- međunarodni teretni list (CMR), odnosno putni list.

Vozač prijevoznika dužan je na zahtjev nadležnog inspektora ili ovlaštenog službenika Carinske uprave Republike Hrvatske, kao i na zahtjev policijskog službenika, dati na uvid te isprave.

Ako ne posjeduje propisane dokumente, policijski službenici nakon provedenih izviđa, odnosno kriminalističkog istraživanja, nadležnoj inspekciji cestovnog prometa podnose obavijest o počinjenom prekršaju jer policija nije direktan ovlaštenik provođenja Zakona o prijevozu u cestovnom prometu.

¹³ Čl. 238. Zakona o sigurnosti prometa na cestama.

¹⁴ Čl. 258. Zakona o sigurnosti prometa na cestama.

¹⁵ Pravilnik o nadzoru osovinskog pritiska, ukupno dozvoljene mase i dimenzija vozila, NN 76/97.

¹⁶ Zakon o prijevozu u cestovnom prometu, NN 82/13.

Vozila čija je najveća dopuštena masa s priključnim vozilom veća od 3,5 tona u Republici Hrvatskoj moraju imati ugrađen tahograf, što je kao i obveze u pogledu vožnji i ostalih aktivnosti vozača i vozačkog osoblja propisano Zakonom o radnom vremenu, obveznim odmorima mobilnih radnika i uređajima za bilježenje u cestovnom prijevozu.¹⁷ Ako vozač upravlja vozilom opremljenim analognim tahografom, mora predložiti tahografske listiće za tekući dan te listiće koje je koristio prethodnih 28 dana kada to zatraži ovlašten službenik koji obavlja kontrolu. Ako vozač upravlja vozilom opremljenim digitalnim tahografom, mora, kada to zatraži ovlašten službenik koji obavlja kontrolu, predložiti ispis izvršene tijekom tekućeg dana i u prethodnih 28 dana u skladu s člankom 10. Zakona o radnom vremenu, obveznim odmorima mobilnih radnika i uređajima za bilježenje u cestovnom prijevozu, odnosno Uredbom (EU) br. 165/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. veljače 2014.¹⁸ Zakonom o radnom vremenu, obveznim odmorima mobilnih radnika i uređajima za bilježenje u cestovnom prijevozu propisano je da su uz inspektore cestovnog prometa i policijski službenici ovlaštenici za provođenja zakona te će policijski službenici procesuirati osobu koja krši zakon i nema propisano sukladno s odredbama ovog Zakona.

Uz rečene, sukladno sa Zakonom o sigurnosti prometa na cestama vozač u vozilu i kod sebe mora imati vozačku dozvolu odgovarajuće kategorije za vozilo kojim upravlja, prometnu dozvolu te karton periodičnih tehničkih pregleda, što policijski službenici u slučaju kršenja i neimanja procesuiraju sukladno s odredbama Zakona o sigurnosti prometa na cestama i PZ/07.

Uz opisano, manipulacija se drvnom masom i proizvodima, a posebice cjepanicama, često obavlja i traktorima s pridodanim poluprikolicama, prikolicama opće namjene ili posebno prilagođenim prikolicama za prijevoz drvene mase, takozvanih metrica. Opći uvjeti za sudjelovanje u prometu, kao i kod drugih vozila i sudionika, jesu da su vozila tehnički ispravna, osigurana i registrirana te da vozač posjeduje odgovarajuću vozačku dozvolu. Kod traktora kao i kod teretnih automobila, kako je već navedeno u pogledu tehničke ispravnosti, primjenjuje se članak 236., a u pogledu registracije članak 238., dok se u pogledu vozačeva upravljanja vozilom primjenjuju članci 216. i 217. Zakona o sigurnosti prometa na cestama, a Zakonom o obveznim osiguranjima u prometu¹⁹ propisuje se da je vlasnik dužan prije uporabe prijevoznog sredstva u prometu sklopiti ugovor o osiguranju i obnavljati ga dok je prijevozno sredstvo u prometu.

3. NADZOR POLICIJSKIH SLUŽBENIKA I KONKRETNO POSTUPANJE U PROMETU

Iako, kako smo već naveli, policijski službenici nisu direktni ovlaštenici provođenja ZŠ/05., obveze iz Zakona o policiji i obveze suradnje svih državnih tijela te činjenica da se gotovo ne može pri ovoj vrsti prijevoza izbjeći i nadzor tereta (uz nadzor zakona za koje su policijski službenici ovlašteni) nameću policijskim službenicima obvezu poznavanja i primjenu zakon-

¹⁷ Zakon o radnom vremenu, obveznim odmorima mobilnih radnika i uređajima za bilježenje u cestovnom prijevozu, NN br. 75/2013., 36/2015. i 46/2017.

¹⁸ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014R0165&from=HR>, datum pristupa 20. 11. 2017.

¹⁹ Čl. 4. i 65. Zakona o obveznim osiguranjima u prometu, NN 151/05., 36/09., 75/09., 76/13., 152/14.

skih odredaba vezanih za prijevoz i manipulaciju drvnom masom. Stoga treba pokušati što više standardizirati postupanja, što je zadaća ovog rada.

Kad zatekne bilo koje prometno sredstvo u prometu na javnoj cesti kako prevozi drvenu masu uz opisane opće uvjete za sudjelovanje u prometu te obavljanje javnoga cestovnog prijevoza koji su propisani Zakonom o sigurnosti prometa na cestama i Zakonom o prijevozu u cestovnom prometu – u pogledu prijevoza drvene mase policijski službenik od vozača treba zatražiti popratnicu za drvo, koja može biti izdana kao ispis iz baze podataka računala, s tim da mora sadržavati sve podatke koje sadrže i obrasci P-1 ili P-2; ako nije u mogućnosti izdati popratnicu ispisom iz baze podataka računala, mora imati izdanu popratnicu na obrascu P-1 ili P-2.²⁰

Ako vozač ima popratnicu P-1, ona se odnosi na oblo drvo (sve vrste trupaca za piljenje, rezanje i ljuštenje), koje se prerađuje u pilanama i tvornicama furnira, te u tovarnom prostoru mora imati navedeno. Ako, pak, vozač ima popratnicu P-2, ona se odnosi na prostorno drvo (prostorno drvo – cijepano drvo).

Policijski službenik neposrednim opažanjem kod obje vrste drvnog sortimenta, odnosno popratnica i tereta, utvrđuje:

- odgovara li datum na popratnici datumu nadzora (popratnica za drvene sortimente i ostale šumske proizvode vrijedi 24 sata)²¹
- odgovara li vrijeme otpreme na otpremnici mjestu i vremenu te smjeru kretanja vozila (može se uspoređivati s vremenom na zapisnom listu tahografa vozila)
- podudara li se upisano mjesto utovara i istovara sa zatečenim, odnosno utvrđenim smjerom kretanja vozila
- jesu li podaci o prijevozniku, registarskoj oznaci i vozaču upisani na popratnici identični zatečenom na mjestu nadzora
- odgovara li vrsta drva naznačena u popratnici (bukva, hrast, jela itd.) zatečenom na vozilu te odgovara li okvirno količina u kubnim metrima zatečenom. Prema iskustvenim pokazateljima, teretni automobil za prijevoz trupaca okvirno može prevoziti cca 10 m³, a njegovo priključno vozilo do cca 12 m³, što ovisi o vrsti i vlažnosti robe. Istovremeno, poluprikolice pridodane traktorima okvirno mogu prevoziti od cca 3 m³ do 5 m³, a najveće i do 7 m³
- je li drvni sortiment prije stavljanja u transport obilježen režijskim čekićem tako da je na čelima drvnih sortimenata utisnut žig koji mora biti čitljiv, da su drvni sortimenti srednjeg promjera manjeg od 25 cm obilježeni na jednom čelu, a većeg od 25 cm na oba čela. Prostorno drvo obilježava se u složaju na 50 % cjepanica, odnosno oblica s jedne strane složaja ili 30 % sa svake strane složaja. Prostorno drvo dimenzija kraćih od 1 m, koje zbog dimenzije nije moguće složiti u složajeve, obilježava se na jednom čelu, i to na 20 % cjepanica, odnosno oblica.²²

Ako neki od pokazatelja naznačeni u popratnici odudaraju od zatečenog stanja, valja

²⁰ Vidi glavu III. čl. 20. – 24. Pravilnika o doznaci stabala, obilježavanju drvnih sortimenata, popratnici i šumskom redu, NN 17/15., 57/2017.

²¹ Čl. 24. Pravilnika o doznaci stabala, obilježavanju drvnih sortimenata, popratnici i šumskom redu, NN 17/15., 57/2017.

²² Vidi glavu II. Pravilnika o doznaci stabala, obilježavanju drvnih sortimenata, popratnici i šumskom redu, NN 17/15., 57/2017.

provesti kriminalističko istraživanje. Kriminalističko istraživanje jest ukupnost policijskih ovlasti, mjera i radnji koje se prema ovom ili drugim zakonima poduzimaju:

- kada postoji osnova sumnje da se priprema ili je počinjeno kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti ili prekršaj
- ako postoji sumnja da određena pojava ugrožava ili bi mogla ugroziti život ljudi, njihova prava, slobodu, sigurnost, nepovredivost ili imovinu
- radi otkrivanja kaznenog djela za koje se progoni po službenoj dužnosti ili prekršaja, radi pronalaženja počinitelja, sprečavanja da se počinitelj sakrije ili pobjegne, da se otkriju ili osiguraju tragovi i predmeti koji mogu poslužiti pri utvrđivanju činjenica i da se prikupe obavijesti koje mogu biti korisne za postupak²³, kojim u ovom slučaju treba obuhvatiti vozača i vozačko osoblje, naznačenog kupca, prijevoznika te otpremnika i, u pravilu, predstavnika poduzeća koje je obavilo otpremu te eventualno druge osobe koje raspolažu informacijama o događaju.

Kriminalističkim istraživanjem utvrđenih odudaranja zatečenog stanja pri nadzoru vozila i tereta te opisanog stanja u popratnici mogu se utvrditi:

- prekršaji Zakona o šumama²⁴ (u ovom slučaju posebice prekršaj iz članka 31. Zakona o šumama. Ovlaštenik za pokretanja prekršajnog postupka jest šumarska inspekcija, te svakako valja na mjesto događaja pozvati inspektora ako je u mogućnosti izaći; ako nije u mogućnosti doći, treba ga telefonom izvijestiti o izvidima koji će biti poduzeti te utvrđenom stanju, u svezi s kojim će policijski službenici podnijeti istome obavijest o prekršaju)
- prekršaji Zakona o trgovini²⁵ (obavljanje neregistrirane trgovačke djelatnosti – prodaja, preprodaja i drugo. Za taj su Zakon ovlaštenici provođenja nadzora nadležni inspektori Ministarstva financija, te svakako na mjesto događaja valja pozvati inspektora ako je u mogućnosti izaći; ako nije u mogućnosti doći, treba ga telefonom izvijestiti o izvidima koji će biti poduzeti te utvrđenom stanju, u svezi s kojim će policijski službenici podnijeti istome obavijest o prekršaju)
- kazneno djelo krivotvorenja isprave iz članka 278. Kaznenog zakona RH, koje čini onaj tko izradi lažnu ispravu ili preinači pravu kako bi se takva isprava uporabila kao prava ili tko takvu ispravu nabavi radi uporabe ili je uporabi kao pravu²⁶
- kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti iz članka 291. KZ/11. Republike Hrvatske, koje čini ona službena ili odgovorna osoba koja iskoristi svoj položaj ili ovlast, prekorači granice svoje ovlasti ili ne obavi dužnost, pa time sebi ili drugoj osobi pribavi korist ili drugome prouzroči štetu
- kazneno djelo pustošenja šuma iz članka 209. KZ/11. Republike Hrvatske, koje čini onaj tko protivno propisima siječe ili krči šumu ili je na drugi način pustoši, a time ne čini neko drugo kazneno djelo za koje je propisana teža kazna
- kazneno djelo krađe iz članka 228. KZ/11. Republike Hrvatske, koje čini onaj tko

²³ Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, NN br. 76/2009. i 92/2014.

²⁴ Vidi glavu XV. Zakona o šumama, NN 140/05., 82/06., 129/08., 80/10., 124/10., 25/12., 68/12., 148/13., 94/14.

²⁵ Čl. 4. i s njim u svezi čl. 71. Zakona o trgovini, NN 87/08., 96/08., 116/08., 76/09., 114/11., 68/13., 30/14.

²⁶ Čl. 278. KZ/11., NN 125/11., 144/12., 56/15., 61/15., 101/17.

tuđu pokretnu stvar oduzme drugome kako bi je protupravno prisvojio.

Ako postoji osnova sumnje da su počinjena neka od navedenih kaznenih djela, policija postupuje po članku 207. Zakona o kaznenom postupku Republike Hrvatske, a nakon provedenih izvoda nadležnom državnom odvjetniku podnosi kaznenu prijavu protiv počinitelja ili posebno izvješće.²⁷

Kako bi osigurali dokaze u kaznenom ili prekršajnom postupku, policijski službenici trebaju poduzeti dokazne i druge radnje iz Zakona o kaznenom postupku, PZ/07., te Zakona o policijskim poslovima i ovlastima, kojima će biti osigurano uspješno vođenje postupka protiv počinitelja. Najčešće je to:

- očevid (na vozilu, u šumi, mjestu utovara, istovara ili drugom mjestu, ovisno o slučaju)
- privremeno oduzimanje predmeta (drvne mase), koji se predaje na čuvanje djelatnicima šumarije ili oštećenima
- pregled ili pretraga.

Opisani prekršaji i kaznena djela mogu se odnositi na slučaj kada vozač kod sebe ima popratnicu i sumnja se u zatečeno neposrednim opažanjem stanja na vozilu i unesenih pokazatelja u rubrike popratnice, ali i za slučaj kada vozač uopće nema popratnice.

Kada vozač pri prijevozu drvnog sortimenta uopće nema popratnice, kriminalističko istraživanje u pravilu kreće u smjeru osnova sumnje u počinjenje kaznenog djela krađe ili pustošenja šuma, koja su već opisana u ovom članku, a djelatnici prometne ili temeljne policije istraživanje trebaju prepustiti djelatnicima kriminalističke policije. U kriminalističkom istraživanju, u sklopu izvoda i dokaznih radnji, odmah valja provesti obavijesni razgovor s vozačem i drugim zatečenim osobama, provjeriti alibi, utvrditi točno činjenično stanje u pogledu mjesta podrijetla drvne mase, odnosno utvrditi tko je oštećen (Republika Hrvatska ili fizičke osobe), te oduzeti predmet kaznenog djela, u ovom slučaju drvenu masu. Očevid valja obaviti na prijevoznom sredstvu na kojem se nalazi drveni sortiment, koji se fiksira fotografiranjem, mjerenjem i opisuje zapisnikom o očevidu, a nakon toga na mjestu događaja u šumi ili mjestu gdje je drvena masa posječena, koje pokaže počinitelj.

Tijekom očevida na mjestu sječe utvrđuju se točna lokacija štetnog događaja i oštećenik te se mjere i fiksiraju zatečeni tragovi, što su u ovom slučaju najčešće panjevi i vrhovi stabala, koji se premjeravaju i fiksiraju fotografijom, odnosno uspoređuju s drvnim sortimentom zatečenim na prijevoznom sredstvu. Za određivanje lokacije, a potom vlasnika i visine štete te oštećenog, policijski službenici tijekom izvoda mogu i trebaju uključiti oštećene osobe, ovlaštene geodete zaposlene pri Hrvatskim šumama ili samostalno te djelatnike Hrvatskih šuma i šumarske inspekcije koji su ovlaštene za pojedine radnje iz svoje domene. Za početak izvoda vezano za lokaciju događaja i utvrđivanje oštećenoga moguće je rabiti otvorene dostupne aplikacije: Geoportal²⁸ i e-izvadak²⁹.

²⁷ Čl. 207. Zakona o kaznenom postupku, NN 152/08., 76/09., 80/11., 121/11., 91/12., 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17.: (1) Ako postoje osnove sumnje da je počinjeno kazneno djelo za koje se kazneni postupak pokreće po službenoj dužnosti, policija ima pravo i dužnost poduzeti potrebne mjere:

1) da se pronade počinitelj kaznenog djela, da se počinitelj ili sudionik ne sakrije ili ne pobjegne
2) da se otkriju i osiguraju tragovi kaznenog djela i predmeti koji mogu poslužiti pri utvrđivanju činjenica te
3) da se prikupe sve obavijesti koje bi mogle biti od koristi za uspješno vođenje kaznenog postupka.

²⁸ <https://geoportal.dgu.hr>, datum pristupa 20. 11. 2017.

²⁹ <https://oss.uredjenazemlja.hr/public/lrextacts.jsp?action=publicLdbExtract>, datum pristupa 20. 11. 2017.

4. ZAKLJUČAK

Iako ponekad zanemarivani, kaznena djela i prekršaji u svezi s drvnim sortimentom ozbiljna su prijetnja zaštiti biološke osnove i raznovrsnosti šuma te gospodarenju na realnim osnovama, a isto se tako često zbog zlouporabe dokumentacije i izbjegavanja plaćanja svih propisanih davanja društvu u cijelosti nanosi znatna materijalna šteta. To jasno upućuje na potrebu pripremanja i osposobljavanja policijskih službenika u suradnji sa šumarskom inspekcijom za djelovanje u takvim situacijama. Poduzimanjem kvalitetnih operativnotaktičkih radnji i dosljednijim kriminalističkim istraživanjem koje provode osposobljeni službenici, broj ovih kažnjivih radnji trebao bi biti manji, a time bi se smanjio i štetan utjecaj na okoliš i državni proračun. U radu se uočava da se kod ovih postupanja isprepleće čitava lepeza zakona i nužno je uključivanje više službi unutar policije te ostalih inspekcijских tijela.

Jasno je da je policija, zbog same činjenice da, primjerice, u Požeško-slavonskoj županiji postoji samo jedan imenovani šumarski inspektor, nositelj ključne uloge kod ovakvih događaja, što stavlja na test policijskog službenika, koji svakodnevno mora širiti spektar znanja kako bi se mogao nositi s novim oblicima ugrožavanja.

LITERATURA

1. Šupuković, V., Jakupović, S., Peulić, V., (2016). *Menadžment cestovnog prijevoza*, Grafid d.o.o. Zagreb.
2. *Zakon o šumama*, Narodne novine 140/05., 82/06., 129/08., 80/10., 124/10., 25/12., 68/12., 148/13., 94/14.
3. Podhraški F., Tršinski S. (2009). *Postupanje policije po odredbama Prekršajnog zakona*. Policijska i sigurnost, 18 (247–261).
4. *Prekršajni zakon*, Narodne novine 107/07., 39/13., 157/13., 110/15., 70/17.
5. *Kazneni zakon*, Narodne novine 125/11., 144/12., 56/15., 61/15., 101/17.
6. *Zakon o kaznenom postupku*, Narodne novine 152/08., 76/09., 80/11., 121/11., 91/12., 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17.
7. *Zakon o trgovini*, Narodne novine 87/08., 96/08., 116/08., 76/09., 114/11., 68/13., 30/14.
8. *Pravilnik o doznaci stabala, obilježavanju drvnih sortimenata, popratnici i šumskom redu*, Narodne novine 17/2015. i 57/2017.
9. *Zakon o sigurnosti prometa na cestama*, Narodne novine 67/08., 48/10., 74/11., 80/13., 158/13., 92/14., 64/15.
10. *Pravilnik o nadzoru osovinskog pritiska, ukupno dozvoljene mase i dimenzija vozila*, Narodne novine 76/97.
11. *Zakon o prijevozu u cestovnom prometu*, Narodne novine NN 82/13.
12. *Zakon o obveznim odmorima mobilnih radnika i uređajima za bilježenje u cestovnom prijevozu*, Narodne novine 75/2013., 36/2015. i 46/2017.
13. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014R0165&from=HR>
14. *Zakon o obveznim osiguranjima u prometu*, Narodne novine 151/05., 36/09., 75/09., 76/13., 152/14.
15. *Zakon o policijskim poslovima i ovlastima*, Narodne novine 76/2009. i 92/2014.

16. <https://geoportal.dgu.hr>
17. <https://oss.uredjenazemlja.hr/public/lreextracts.jsp?action=publicLdbExtract>

Summary

Goran Matijević, Velibor Peulić

Police Response to Offenses in the Forest Law and Related Offenses and Criminal Offenses

The article contains suggestions for instructions of police handling, but it can also be of significant benefit to other bodies and inspections to identify illegalities in logging, transportation, and bulk traffic situations when persons are caught to be in violation of legal regulations in that area and other criminal offenses and violations that occur in these cases. Furthermore, it is instructed that the criminal investigation will properly determine the facts and how to carry out the process of submitting appropriate written submissions - evidences to the competent inspection, misdemeanor courts or the state attorney's office. At the same time, the unauthorized acts described in the article may in some cases be attributed as criminal acts of theft, forgery of documents, and the work also includes criminal investigation, inquest and filing of an appropriate report or criminal charges to the relevant State Attorney's Office responsible for persecuting the perpetrators.

Key words: legal regulations, forest, offense, criminal offense, police treatment.